

ՍՈՒՐԷՆԸ

«Նիւ Եօրֆցիները» Շարֆէն

Թերեւս ինծի համար այսպէս մտերմականօրէն արտայայտուիլ արտօնուած չէ մէկու մը մասին որուն ճանչցայ վերջին մէկ ֆանի տարիներուն եւ որ հաւանաբար ունէր նաեւ իմ կրկին տարիքը: Ընդհանրապէս՝ վերջին այդ հանգամանքը կը պարտադրէ յարգալիք կեցումով եւ սակայն ֆաղափարական նման նկատումներ երբեմն մենք մեզի կը բոլորեմք անտեսել, ստեղծուած բարեկամութենէն մեկնելով:

Սուրէնը՝ Սուրէն Մանուէլեանն է:

Ամերիկահայ գրողներու այն սերունդէն որոնք երբեք չկարողացան օրօսփիւլ երկրին սէրն ու կարօտը, եւ ի վերջոյ իրենք եղան ողջակիզուող գոհերը այդ կարօտին: Փաղաղիչ այդ սէրը այրեց զիրենք, իրենց կեանքի վախճանին հրկիզելէ ետք իրենց երիտասարդի եռանդն ու ստեղծագործական ամբողջ խանդը:

Զինք չէի ճանչնար: Լսեր էի իր մասին ու կարդացեր ֆանի մը պատմումով: Նիւ Եօրֆ գալէս ետք ծանօթացանք, եւ այդ պաշտօնական ծանօթացումը կ'արտօնէր միայն հակիրճ գրոյց մը հազիւ ամէն ոչ-յանախաղէպ հանդիպումի: 1983ի ամրան՝ Առաջնորդ Տ. Թորգոմ Արֆեպիսկոպոսի ֆաջալերանքով եւ Ճէֆ Անդրէասեանի մղումով ու միասին երբ որոշեցինք նշել «Նոր Գիր» հանդէսի հրատարակութեան երեսնամեակը եւ մեծարել ապրող հիմնադիրները, սիրելի եւ աւելի մտերիմ տարագումով «Նոր Գիր»ի տղաք, այն ատեն միայն առիթ եղաւ զինք մօտէն ճանչնալու իր ընկերներուն հետ:

Ինչ որ անմիջապէս յայտնի եղաւ ինծի համար - երբ աչքէ կ'անցնէի

ամբողջական շարքը «Նոր Գիր»ի թիւերուն - այն էր թէ այդ տղաքը, բառին իսկական առումով տղաներ էին, 20-25 տարիքի մէջ, ամենէն երէցը մէջերնէն Նուրիկեանը (եւ ժամանակէն առաջ «հասունցած» այդ ջահելները՝ Ալէքը, Անդրանիկը, Բենիամինը, Սուրէնը) չես գիտեր ինչպէ՞ս, յանդգներ էին ու գրեթէ յաջողքի հրատարակել պատկանելի գրական հանդէսը:

Սկիզբը վերապահ էի, վստահ չէի թէ նման բան մը պէտք էր ընել թէ ոչ, բայց երբ սկսայ թղթատել ու կարդալ թերթը, անդրադարձայ թէ ոչ միայն պէտք էր, այլեւ ուշացեր էին տալու մեր յապաղած յարգանքը այդ տղոց՝ այժմ արդէն կեանքի արեւամուտին մէջ ապրող: Ընտրութիւններուն սկսայ եւ իրմէ ընտրեցի երկու պատմումով որ լոյս տեսան «Նոր Գիր»ի ժողովածուին մէջ: Յառաջաբանը երբ կը գրէի ինքզինքս գտայ նուրբ կացութեան մը առջեւ: Թերթին մէջ ոչ մէկ ակնարկութիւն կար ստալինեան մահազործումներուն մասին, ոչ մէկ խօսք Զարեանցի, Բակունցի եւ անոնց ընկերներուն եղեռնական ճակատագրի մասին: Թերթեր էին խմբագրի եւ աշխատակցի իրենց պարտաւորութեանց ու պատասխանատուութեանց մէջ: Կարելի էր գուշակել պատճառները: Հարցը հոն էր թէ պէ՞տք էր այդ թերթումին ակնարկել յառաջաբանին մէջ գրքի մը որ կը միտէր այդ հանդէսը հիմնողները մեծարել, մանաւանդ երբ հրաւիրեք էինք զիրենք մեծարելու հրապարակային ձեռնարկով: Եթէ չակնարկէի, իմ կարգին, թերացած պիտի ըլլայի: Ուրեմն, որքան որ կարելի էր, անդրադարձայ այդ ակնարկ անտեսու-

մին առանց վիրաւորական որեւէ արտայայտութեան, ըստելիքը նաեւ ըսելով առանց տատամսումի:

Մեծարանքի նաշկերոյրը կանխող հանդիսութեան եկած էին քաւականաչափ բուով մարդիկ: Գիրքը լոյս տեսած էր արդէն: Ներկաներու մէջ էր եւ Սուրենը: Քանի մը վայրկեան ետք դէմ դիմաց եկան: Ինքն էր, ամբողջական ու գոհունակ ժպիտը դէմքին եւ առանց որեւէ յառաջարանի.

- Ապրիս, մենք բերացանք մեր պարտաւորութեան մէջ բայց ուրախ եմ որ այդ մատնանշումը ըրած ես «Յառաջարան»իդ մէջ: Վարձեղ կատար:

Այդքան:

- Եկուր տղաս, նակատդ համբուրեմ:

Նիւ Եօրքի մէջ համբուրողները ընդհանրապէս կիները կ'ըլլան: Կը համբուրեն ու բարեբախտաբար շուտով կը մոռնան, յաջորդ այցելուն համբուրելու համար: Բայց այս մէկ համբոյրը լաւ էր, չեքմ ու անկեղծ, կու գար երեց գրողէ մը, երեց ընկերոջմէ մը: Ադկէ ետք առիթ եղաւ տեսնուելու քանի մը անգամ եւ միշտ նոյն չեքմ, սիրագեղ ժպիտն էր իր խորշամած դէմքին որ կը շողար ու կ'ողջունէր զիս: Գոհ էի եւ կարծէք բեռ մը իջած էր ուսերէս:

Պատահաբար այսօր Նուպար Քիւփելեանէն, Առաջնորդարանի քարտուղարէն, իմացայ թէ հիւանդանոց էր փոխադրուած: Հիւանդանոցը իմ աշխատատեղիէն տասը վայրկեան անդին կը գտնուէր: Գործերս դասաւորեցի եւ շիտակ հիւանդանոց գացի՝ Calvary հիւանդանոցը: Հիւանդանոցի անունն իսկ լաւ բան գուշակել չէր տար:

Պառկած էր անկողնին. եւ երբ զիս տեսաւ նոյն բարի, տաք ժպիտն էր, ուրախութիւնը ակներեւ, առաւ ձեռքս համբուրելու համար: Ահռելի էր

տեսարանը՝ զգալիօրէն հիւծած էր քաղցկեղէն, բայց ուշքը տեղն էր: Կամաց մը ձեռքս ետ քաշեցի: Ինչպէ՞ս ձգել այդ տարեց մարդուն նման բան մը ընելու: Ինչպէ՞ս պիտի կրնայի ընդունիլ նման յարգանք մը: Անդրադարձաւ.

- Եկուր տղայ, նակատդ բեր:

Հոդ որեւէ տատամսումի պէտք չկար:

Խօսեցաւ իր սիրած նիւթերէն՝ «Նոր Գիր»էն, կրկին շնորհաւորեց, շնորհակալութիւն յայտնեց Առաջնորդ Գերշն. Թորգոմ Սրբազանին որ նեցուկ էր կանգնած ու քաջալերած՝ մեր գործը: Խօսեցաւ Մեսրոպ Սրբազանի մասին.

- Բարեկամս է եւ իր գործը Թաղիաթեանի մասին, լաւ, խոշոր գործ է:

Յայտնեց իր գոհունակութիւնը Արայ Գալայնեանէն, ափսոսալով որ իր ժամանակը կը տրամադրէր «Mirror»ը խմբագրելով՝ գոհելով հայերէնը: Բաւարարուած էր նաեւ Գրիգոր Քէօսէյեանի «Պայքար»ի մէջ կատարած փոփոխութիւններէն:

Մաշած էր մարմնով: Մեռելները կը խօսի՞ն: Չեմ գիտեր ու այս պարագային անգիտութիւնը աներկբայօրէն... սխալելի է: Ահա՛ Սուրենը, բերեւս իր կեանքի վերջին օրերն են ու կը սպասէ Էնդիի Աշխարհէն գալիք կանչին: Հաշտ՝ ինքզինքին հետ, հաշիւը փակած՝ կեանքին հետ: Կը սպասէ, եւ այդ ժամը հաւանաբար չուշանայ: Աշխատեցաւ մեր կեանքին մէջ եւ իր գործով, իր ոյժերուն ներած չափով գեղեցկացուց այդ կեանքը իր պատմութեամբներուն ճամբով: Երկրէն էր՝ Բալուէն: Տասըմէկ տարեկան երեխայ էր երբ Բալուէն արմատախիլ ըրին զինք ժողովուրդին հետ: Երկրի կարօտով տոչորուած ու այժմ կեանքի վերջնագոյն սահմանագծին վրայ՝ կը սպասէր: Աչքերուս առջեւ եւ իրեն հետ քիչ մը

եւս մեր երկիրը կը հեռանայ մեզմէ: Իրեն հաւատալով ինչ մը ամէն օր մենք կը մօտենանք մեր երկրին նորոգելու մեր կապը, մեր հաղորդականութիւնը անոր հետ: Ինք շուտով կը մեկնի ետին թողած մահուր ու ազնիւ մարդու կերպարն ու յիշատակը:

Բարի ճանապարհ: Յաւիտենական հանգիստ ոսկրացած մարմնիդ: Զէ՞ր կարելի որ քաղցկեղը խնայէր վերջին

ցաւերուդ: Ունեցած ցաւդ չէ՞ր քաւարար սիրելի Սուրէն: Յայտնօրէն ոչ, քայց ինչպէս միւս Ցաւը կրեցիր պէրախող հոգւոյդ ու մտքիդ մէջ, այս ցաւն ալ պիտի կրես՝ տարբերութեամբ մը միայն, այս ցաւը քեզ պիտի տանի իրեն հետ, շողացող ժպիտով ու շողացնող ներկայութեամբ իմ քարի ու ազնիւ քարեկամ:

ՄԱՐԶՊԵՏ ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ

ՇՆՈՐՀԱԻՈՐԱՆՔ

Նոր Տարուան եւ Սուրբ Ծննդեան տօներուն առիթով, շնորհաւորանքի գիրքը եւ հեռագրեր առաւուցեցան Հոգեւոր ու Կառավարական պետներուն եւ Առաջնորդներուն, որոնց շնորհաւորագիրքը ստացած է Պատրիարք Սրբազան Հայրը.-

- Ամենայն Հայոց Հայրապետ, Նորին Ս. Օծուրին Տ. Տ. Գարեգին Բ. Կաթողիկոսէն.

- Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Վեհափառ Հայրապետ, Նորին Ս. Օծուրին Տ. Տ. Արամ Ա. Կաթողիկոսէն.

- Հոռվմէական Կաթողիկ եկեղեցւոյ Քահանայապետ՝ Նորին Սրբուրին Պենետիկոյ ԺԶ. Սրբազան Պապէն:

- Մոսկուայի եւ Ռուսիոյ Օրթոտոքս եկեղեցւոյ Ամեն. Տ. Ալէքսէյ Բ. Սրբազան Պատրիարքէն.

- Լիզպոնի Գալուստ Կիւլպէնկեան Հիմնարկութեան Նախագահ Տիար Մարթին Եսայեանէն:

- Թեմակալ Առաջնորդներէն, Պետական եւ Ազգային Հաստատութեանց ղեկավարներէն: